

dossier didàctic

EL RETRATISTA

#ServeisEducatius
#FilmotecaEscoles

Filmoteca
de Catalunya

 Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

A partir de secundària

contingut

INFORMACIÓ PRÀCTICA

| PÀGINA 2

*FITXA TÈCNICA
CONCEPTES CLAU
SINOPSI
LA CRÍTICA DIU*

PER A REFLEXIONAR

| PÀGINA 4

PROPOSTA D'ACTIVITATS

| PÀGINA 5

ANÀLISI

Context

Llenguatge cinematogràfic

Narrativa

ACCIÓ

REFLEXIÓ

COMPLETEU EL VISIONAT

| PÀGINA 7

Informació pràctica

EL RETRATISTA

FITXA TÈCNICA

Direcció: Alberto Bougleux

Guió: Sergi Bernal i Alberto Bougleux

Fotografia: Alberto Bougleux

Interpretació: Documental

Producció: Espanya

Any: 2013

Duració: 52 min.

V.O: Castellà

Apta per a tots els públics

CONCEPTES CLAU

Educació - Pedagogia - Célestin Freinet
Segona República - Guerra Civil espanyola
Desapareguts - Fosses comunes - Exili
Mèxic - Documental

SINOPSI

Curs escolar 1934-35. Al jove mestre català Antoni Benaiges se li assigna l'escola rural de Bañuelos de Bureba, un petit llogarret de la província de Burgos. L'Antoni té un projecte senzill: ensenyar als nens a llegir, a escriure i a ser lliures. També té un mètode senzill: la tècnica Freinet i la impremta escolar, que el mestre Antoni posa a disposició de la lliure fantasia dels nens del poble. L'entusiasme és gran, i els resultats són sorprenents. Sota la supervisió del mestre els nens arriben a imprimir uns quaderns únics, mirall infantil de la vida d'un poble rural de la dècada dels anys

30. El mestre, a més a més, activa un intens intercanvi de quaderns escolars amb altres escoles que utilitzen la mateixa tècnica, i els quaderns escolars del poble de Bañuelos arriben a més escoles de la resta de l'estat, de França i inclús d'Amèrica. Però el somni dura poc: el juliol de 1936, en els primers dies de la Guerra Civil, Antoni Benaiges serà afusellat i enterrat a una fossa comuna. La seva història perduda i el seu llegat pedagògic reapareixeran de manera inesperada 75 anys després a l'altre costat del mar...

LA CRÍTICA DIU

Antoni Benaiges, protagonista del documental El retratista, va ser un mestre català innovador, que va aconseguir deixar empremta entre els escolars del petit i conservador poble de Bañuelos de Bureba (Burgos) pocs anys abans de l'esclat de la Guerra Civil. Aplicant la pedagogia Freinet (en la qual la impremta i l'escriptura lliure dels nens juga un paper central), Benaiges va treballar per la transformació social del seu entorn. I ho va acabar pagant amb la vida. L'estiu del 36 es va quedar a Bañuelos amb intenció de portar als seus alumnes a veure la mar -li ho havia promès i els nens havien escrit sobre el que

Informació pràctica

EL RETRATISTA

esperaven del viatge -, i l'alçament franquista se'l va emportar per davant.

'Amb raó l'aixecament militar va ser contra l'escola', explicava el professor Fontana durant el col·loqui. Per dues raons, esgrimia: 'Pel seu esforç en el terreny de l'educació com a palanca d'emancipació social i de formació de ciutadans, i per la formació també de mestres molt elogiada'. I el franquisme no va tenir compassió: 21 mestres assassinats a la província de Burgos i 1.500 depurats, segons les dades aportades per Fontana.

Com molts dels seus companys de professió, Benaiges "era un mestre però sobretot un home de progrés", i a més una persona "feliç". Aquest concepte -la felicitat- va ser citat també per Irene Balaguer en parlar dels valors que transmetien els mestres de l'època. I precisament queda retratat també en el documental, on una de les exalumnes, ara nonagenària, de Benaiges acaba reconeixent que, per sobre de tot, el mestre els va fer feliços.

Rodríguez, Paul. *En memoria de todos los maestros que prometieron el mar*. "El diario". Link: https://www.eldiario.es/catalunya/diarieducacio/memoria-maestros-prometieron-mar_6_204089624.html

“

El documental és una eina per a retornar als llocs una part de la seva pròpia identitat.

”

ALBERTO BOUGLEUX

Proposta d'activitats

ANÀLISI

CONTEXT

Com es diu la metodologia d'ensenyament del mestre Benaiges? En quin sentit es pot considerar una metodologia innovadora? Compara amb què es realitza avui en dia.

Què és la desaparició forçada? Busqueu la definició oficial de les Nacions Unides i d'altres organismes que lluiten per la protecció dels Drets Humans.

Investiga el nombre de desaparicions forçades de la Guerra Civil i la seva localització. En quins altres països i en quines situacions s'han emprat com a eina de repressió?

LLENGUATGE CINEMATOGRÀFIC

Aquest documental ha estat possible gràcies a un finançament mitjançant Verkami. Investigueu què és el *crowdfunding* i les seves característiques.

NARRATIVA

Quantes i quines són les narracions paral·leles que hi ha al documental? Expliqueu la funció de cadascuna d'elles i feu un esquema de com han estat muntades.

Quina és la reacció dels adults i dels infants del poble davant les idees de l'Antonio? Hi ha diferències? Per què?

Qui és el retratista que dona títol al documental?

Proposta d'activitats

ACCIÓ

Agafeu els vostres dispositius mòbils o portàtils i busqueu algun document audiovisual gravat per vosaltres mateios. Té potencial documental? Podríeu escriure, a partir del material trobat, un discurs de crítica social? Poseu-hi imaginació i aprofiteu el material trobat per crear reconstruir narratives.

REFLEXIÓ

Què són les fosses comunes? Debateu sobre la seva funció i els drets que es vulneren amb el seu ús.

Investigueu les accions del govern en els darrers 10 anys en relació amb l'exhumació de les fosses comunes de la Guerra Civil.

Completeu el visionat

BIBLIOGRAFIA I FILMOGRAFIA

Estrada, Isabel M. El Documental cinematográfico y televisivo contemporánea: memoria, sujeto y formación de la identidad democrática española. Woodbridge: Tamesis, 2013.

Imbernón, Francesc. *Les Invariants pedagògiques i la pedagogia Freinet cinquanta anys després.* Barcelona: Graó, 2010.

El Retratista (DVD). [Catalunya: Alberto Bougleux, Sergi Bernal], DL 2013.

Tots els llibres, revistes, pel·lícules i bandes sonores citats els trobareu a la Biblioteca del Cinema.

Topogràfic del film:

V 11451